

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců JUDr. Faisala Husseiniho, Ph.D. a Mgr. Petra Pospíšila v právní věci žalobce: **A. G. H.**, proti žalovanému: **Magistrát města Brna**, se sídlem Malinovského náměstí 3, Brno, za účasti osob zúčastněných na řízení: **a) R. S. d. B. G. H.**, **b) M. G. H.**, nar. X, zastoupený svou zákonnou zástupkyní, osobou zúčastněnou na řízení a), o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 7. 2014, č. j. MMB/0222405/2014, sp. zn. 3220/OVV/MMB/0222405/2014/4,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí Magistrátu města Brna ze dne 23. 7. 2014, č. j. MMB/0222405/2014, sp. zn. 3220/OVV/MMB/0222405/2014/4, **se zrušuje** a věc **se vrací** k dalšímu řízení žalovanému.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 3 000 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Osoby zúčastněné na řízení **nemají** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Výše označeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu městské části Brno-střed (dále jen „matriční úřad“) ze dne 25. 4. 2014, č. j. 140010596/PALI/NAR/004, kterým matriční úřad nevyhověl žádosti žalobce ve věci zápisu jeho příjmení, příjmení jeho manželky, osoby zúčastněné na řízení a), v knize manželství svazek ..., ročník ..., strana ..., pořadové číslo ..., a příjmení jeho syna, osoby zúčastněné na řízení b), v knize narození svazek ..., ročník ..., strana ..., pořadové číslo ..., vedených Úřadem městské části Brno-střed, Odbor matrika, oddělení zvláštní matrika, s tildou nad písmenem a, tj. ã (Krajský soud v Brně úvodem tohoto rozhodnutí poznamenává, že v rozsudku uvádí jména žalobce a jeho rodinných příslušníků tak, jak byla uvedena v žalobě, přičemž je žalobce uváděl v té podobě, jak jsou dosud uvedena v příslušných matričních knihách, tedy bez „sporné“ tildy nad písmenem a) v příjmení G.

[2] Žalovaný ve svém rozhodnutí konstatoval, že dne 31. 3. 2014 matriční úřad obdržel podání žalobce označené jako „*žádost o zaslání vydaných správních rozhodnutí, resp. o vydání a zaslání rozhodnutí dle § 87 odst. 1 zákona o matrikách*“, týkající se zápisu jeho příjmení a příjmení jeho manželky v knize manželství svazek ..., ročník ..., strana ..., pořadové číslo ..., a příjmení žalobcova syna v knize narození svazek ..., ročník ..., strana ..., pořadové číslo ..., vedených Úřadem městské části Brno-střed, Odbor matrika, oddělení zvláštní matrika, s tildou nad písmenem a.

[3] Předmětný zápis do knihy manželství byl matričním úřadem, na základě podání žalobce týkajícího se zápisu o uzavření manželství, sepsaného dne 8. 10. 2013 u Velvyslanectví České republiky ve Varšavě (dále jen zastupitelský úřad“), doručeného matričnímu úřadu dne 6. 10. 2013, proveden dne 18. 11. 2013. Tentýž den byl matričním úřadem vydán český oddací list. Předmětný zápis do knihy narození pak byl matričním úřadem, na základě podání žalobce, týkající se zápisu, sepsaného dne 15. 1. 2014 u zastupitelského úřadu, doručeného matričnímu úřadu dne 4. 2. 2014, proveden dne 25. 2. 2014. Tentýž den byl matričním úřadem vydán rodný list.

[4] Žalovaný konstatoval, že podle § 87 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o matrikách“) nebyla v uvedených případech správně vydána matričním úřadem rozhodnutí, neboť žalobci bylo vyhověno, zápisy byly provedeny a matriční doklady, oddací a rodný list, byly matričním úřadem vydány. Následně pak matriční úřad vydal rovněž správně výše uvedené rozhodnutí ze dne 25. 4. 2014, č. j. 140010596/PALI/NAR/004.

[5] Žalovaný se ve svém rozhodnutí přihlásil zejména ke správnosti postupu matričního úřadu, který uvedl, že se při zápisu příjmení žalobce, jeho manželky a syna řídil § 1 nařízení č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy (dále jen „nařízení č. 594/2006 Sb.“), ve kterém je uvedeno, že toto nařízení stanoví závazná pravidla pro přepis znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Žalovaný k tomu dodal, že v návaznosti na § 2 písm. s) a § 3 odst.

1 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o informačních systémech veřejné správy“) a § 6 zákona o matrikách nezbylo matričnímu úřadu, než postupovat tak, jak postupoval. Nadto na věc dopadá Směrnice Ministerstva vnitra ze dne 2. června 2005 č. j. VS-95/60/2-2005 k jednotnému postupu matričních úřadů při souběžném vedení matričních knih pomocí výpočetní techniky (dále jen „směrnice Ministerstva vnitra“). Dle čl. 2 směrnice Ministerstva vnitra musí programové vybavení matričního úřadu mj. umožňovat provedení zápisu matričních událostí, matričních skutečností, dodatečných zápisů, změn a oprav pomocí výpočetní techniky tak, jak jsou uvedeny na matričním listu ve svazku matriční knihy rukopisně vedené, a to včetně chyb a následných oprav, dále pak musí umožňovat tisk matričního dokladu, např. rodného listu a oddacího listu na předepsaném tiskopise s aktuálními údaji ke dni jejich vydání. Programové vybavení matričního úřadu zároveň musí umožňovat předávání dat mezi informačním systémem matričního úřadu a informačním systémem evidence obyvatel. Dle žalovaného je patrné, že mezi jednotlivými informačními systémy vzniká vazba, která musí umožňovat vzájemné poskytování informací a sdílení dat. Přitom matriční úřad byl posuzované věci vázán nařízením č. 594/2006 Sb., dle jehož přílohy č. 1 (přepis znaků latinky) je uveden i grafický symbol „ã“ nazvaný „malé a s tildou“, který se v informačních systémech veřejné správy přepisuje jako „a“.

[6] Žalovaný také nesouhlasí s žalobcem, že nebylo vyhověno jeho žádosti o zápis manželství a žádosti o zápis narození do zvláštní matriky v plném rozsahu, neboť předmětné matriční zápisy byly příslušným matričním úřadem provedeny, a to i v zákonem stanovené lhůtě. Při zápisu matričních událostí do informačního systému je nezbytné, aby matriční úřad dodržoval závazná pravidla pro přepis znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy tak, jak ukládá nařízení č. 594/2006 Sb. Žalovaný si je vědom, že zápisy provedené nikoli ve tvaru uvedeném na cizozemských dokladech (G.), ale ve tvaru G. mohou mít dopad na zápis a užívání příjmení žalobcova syna v Portugalsku. Pokud by však matriční úřad provedl zápis žalobcova příjmení, příjmení jeho manželky a syna ve tvaru uvedeném na cizozemských dokladech a při přepise se neřídil závaznými pravidly, která jsou pro přepis znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy, dopustil by se porušení právního předpisu, který takový přepis ukládá, a následně by tak došlo i k porušení zákona o matrikách.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

[7] Žalobce v žalobě shrnul, že se dne 20. 9. 2013 v zahraničí oženil se státní příslušnicí Portugalska a v důsledku sňatku změnil své příjmení z H. na G. H. Dne 2. 1. 2014 se ve Varšavě narodil syn žalobce, M. G. H. Žalobce dlouhodobě žije v zahraničí; od října 2013 do ledna 2014 prostřednictvím konzulátu zastupitelského úřadu podal postupně žádosti o zápis sňatku uzavřeného v zahraničí do matriky a o vydání oddacího listu, žádost o vystavení cestovního pasu, žádost o zápis narození syna do matriky a vystavení jeho rodného listu, žádost o vydání osvědčení o státním občanství, žádost o vystavení cestovního pasu synovi. Všechny tyto žádosti byly doloženy originálními doklady vydanými v zahraničí (portugalský oddací list, polský rodný list) a všechny tyto zahraniční doklady uvádějí jméno žalobce, jeho manželky i syna v přesné formě odpovídající diakritice příslušného jazyka, včetně portugalské tildy (A. G. H., R. S. d. B. G. H. a M. G. H.), a to i přesto, že „š“ se v portugalském jazyce nevyskytuje, stejně jako se v polském jazyce nevyskytuje „ã“ ani „ã“.

[8] Ve všech žádostech k českému matričnímu orgánu se žalobce striktně držel původní formy příjmení, žádost o zápis syna podanou na zastupitelském úřadu dne 15. 1. 2014 navíc doprovodil prohlášením dle § 70a zákona o matrikách o užívání jména v podobě, kterou umožňuje tradice jiného členského státu.

[9] Při zápisu příjmení žalobce, příjmení jeho manželky a syna do knihy manželství, resp. knihy narození nebylo žádosti žalobce zcela vyhověno a daná příjmení byla zapsána bez tildy, jak je uvedeno na oddacím listu ze dne 18. 11. 2013 a na rodném listu ze dne 25. 2014. V důsledku uvedení příjmení na daných listinách bez tildy bylo příjmení v podobě bez tildy uvedeno také na osvědčení o státním občanství, cestovním pasu žalobce a cestovním pasu žalobcova syna.

[10] Dne 28. 3. 2014 bylo na základě podání žalobce zahájeno správní řízení ve věci žádosti o vydání rozhodnutí dle § 87 zákona o matrikách, a to z důvodu nevyhovění žádosti o zápis manželství do zvláštní matriky a žádosti o zápis narození do zvláštní matriky v plném rozsahu. Nevyhovění žalobce shledával v tom, že jeho příjmení, příjmení jeho manželky a syna nebylo zapsáno s tildou. Žádosti nebylo vyhověno a matriční úřad rozhodl výše specifikovaným rozhodnutím ze dne 25. 4. 2014 a následně žalovaný žalobou napadeným rozhodnutím.

[11] Žalobou ze dne 19. 9. 2014 žalobce napadl rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 7. 2014, č. j. MMB/0222405/2014, sp. zn. 3220/OVV/MMB/0222405/2014/4, a navrhl rovněž zrušení rozhodnutí matričního úřadu ze dne 25. 4. 2014, č. j. 140010596/PALI/NAR/004, a to, aby mu byla přiznána náhrada nákladů řízení. Svou argumentaci opřel zejména o východisko, dle něhož je nařízení č. 594/2006 Sb., na jehož základě bylo žalobou napadené rozhodnutí vydáno, v rozporu s předpisy vyšší právní síly: Ústavou (č. 1/1993 Sb.), Listinou základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.), Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.), Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.), Smlouvou o fungování Evropské unie a Listinou základních práv EU, zákonem o informačních systémech veřejné správy, a navíc že na postup matričního úřadu v předmětné věci vůbec nedopadá.

[12] Žalobce především poukázal na to, že příjmení osoby je ústavně chráněno čl. 10 Listiny základních práv a svobod jako součást práva na rodinný život a soukromí. Zdůraznil, že příjmení osoby je zásadním elementem sebeidentifikace a sebedefinice a součástí identity jedince. Žalobce uvedl, jaké všechny negativní následky jsou spojeny s tím, že jednotliví členové jeho rodiny, kteří nemají stejnou státní příslušnost, mají svá příjmení zapsána v oficiálních dokumentech v různých formách. V této souvislosti žalobce zmínil nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2004, sp. zn. I. ÚS 167/04, a ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06. Žalobce dovozuje, že stát může do autonomního projevu jednotlivce, jakým je jeho příjmení, zasahovat za účelem prosazení veřejného zájmu a pouze, není-li zásah nepřiměřený újmě na předmětném základním právu. Přitom má za to, že důvody pro nevyhovění zápisu jeho příjmení v jím požadované formě jsou technického rázu; technické důvody ohledně informačních systémů veřejné správy nemohou ospravedlnit hluboký zásah do jeho rodinného života a soukromí; tento zásah tak nelze považovat za potřebný, resp. nejšetrnější ve vztahu k jeho rodinnému životu a soukromí, a ani za přiměřený ve smyslu nálezů Ústavního soudu.

[13] Rovněž čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) poskytuje ochranu příjmení. Je tak třeba poskytnout jednotlivcům na základě čl. 8 Úmluvy ochranu jednotlivcům před zásahy veřejné moci do osobní sféry chráněné tímto ustanovením. V daných případech je třeba dbát, aby byla nalezena spravedlivá rovnováha mezi zájmy individuálními a veřejnými. Dle čl. 8 odst. 2 Úmluvy státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. V tomto směru žalobce poukázal na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a dovedl, že sjednocení zápisů v informačních systémech, které je závislé na technických možnostech počítačového vybavení správních úřadů není možné považovat za legitimní důvod ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. K obdobným závěrům žalobce dospěl v souvislosti s čl. 17 Mezinárodního paktu o občanských a lidských právech (dále jen „Pakt“), kdy poukázal na to, že dle závěrů Výboru pro lidská práva byla v konkrétním případě jednostranná změna příjmení stěžovatele ze strany státu v dokumentech svévolným zásahem do práva stěžovatele na soukromý život a porušením čl. 17 Paktu.

[14] Dále měl žalobce za to, že došlo k nezákonnému zásahu do práva rovné zacházení nebo zákazu diskriminace dle č. 3 Listiny základních práv a svobod (resp. čl. 24 Listiny základních práv a svobod či čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy). V případě zásahu na podkladu nařízení č. 594/2006 Sb. přitom může dojít k diskriminaci na základě jazyka, byť jde o jazyk v zemi původu nebo zemi státní příslušnosti většinový či dokonce oficiální. Tak žalobce je v daném případě diskriminován z důvodu jazyka, a to portugalského, když je podroben zásahu (změna příjmení kvůli znakům vlastním typicky portugalštině), kterému lidé, jejichž jméno sestává ze znaků výhradně českých nebo např. kombinace českých a německých znaků, podrobena nejsou. Zde žalobce poukázal na to, které „nestandardní“ znaky se dle nařízení č. 594/2006 Sb. přepisují a které ne, přičemž se zdá, že kritériem je, z jakého jazyka dotyčný znak pochází. Způsob přepisu znaků na základě nařízení č. 594/2006 Sb. je tak opatřením, které nepřímou diskriminuje občany zemí, jejichž oficiální jazyk obsahuje některé „nestandardní“ znaky latinky, zatímco nemá žádný negativní dopad na občany jiných zemí, jejichž jazyk obsahuje jiné „nestandardní“ znaky. Ani zde není dán legitimní důvod pro takový zásah. Na okraj pak žalobce zmínil, že žalobci a členům jeho rodiny byly vystaveny (dokumenty analogické) matričním dokladům (oddací a rodný list) v Portugalsku a Polsku. Na obou z nich příslušné matriční úřady uvedly jméno a příjmení žalobce, jeho manželky a syna ve správných formách, a to přes to, že háček ve jménu Aleš není vlastní ani jednomu z dotčených úředních jazyků a taktéž tilda v příjmení G. byla polskými úřady správně zapsána.

[15] Dle žalobce dále došlo k porušení svobody volného pohybu a pobytu na území EU. Primární právo EU (čl. 20, 21, 45 a 49 Smlouvy o fungování EU a čl. 45 Listiny základních práv EU) zakotvuje pro občany Evropské unie (tj. státní příslušníky členských států EU) svobodu volného pohybu a pobytu na území EU, včetně práva pracovat, popř. se usadit (podnikat) na území jiného členského státu EU, než jehož jsou státními příslušníky, a to pouze s výhradou omezení a podmínek stanovených ve smlouvách (primárních pramenech) a případně navazujících sekundárních předpisech EU přijatých k jejich provedení. Ustanovení primárního práva mají bezprostřední účinek ve vnitrostátních právních řádech členských zemí a musí dostat přednost před každým ustanovením vnitrostátního práva, které by s nimi bylo

v rozporu. Opatření členského státu, které by omezovalo zmiňované svobody, se musí zakládat na objektivních důvodech a plně respektovat princip proporcionality. Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) tak již opakovaně uznal, že zásah členského státu EU do práva užívat jméno a příjmení v té podobě, jaká byla zapsána dle práva jiného členského státu, představuje zásah do svobody pohybu a pobytu, který může být ospravedlněn jen za výše zmíněných podmínek – tuto judikaturu ostatně shrnul rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2013, č. j. 30 A 128/2011-44, na který žalobce odkazuje. Podobně jak v případě tohoto rozsudku se správní orgány ani nyní nezabývaly „evropskou“ dimenzí věci a souvislostmi s § 70a zákona o matrikách.

[16] Dle žalobce rovněž došlo k porušení zásady zákonnosti, neboť dle jeho názoru vláda při vydávání nařízení č. 594/2006 Sb. vybočila z mezí zákona o informačních systémech veřejné správy, a tím porušila čl. 78 Ústavy; nelze spravedlivě tvrdit, že pozměňování příjmení několika členům rodiny žalobce na základě předmětného nařízení je provedením zákona o informačních systémech veřejné správy.

[17] Podle názoru žalobce došlo také k nesprávnému použití nařízení vlády č. 594/2006 Sb. a matriční úřad dle něj vůbec neměl postupovat, neboť na zápisy do předmětných matričních knih a na z nich vyplývající vydání příslušných matričních dokladů se dané nařízení vůbec nevztahuje. Nařízení č. 594/2006 Sb. je totiž určeno k provedení zákona o informačních systémech veřejné správy, a nikoli zákona o matrikách; toto nařízení nestanoví nic o tom, jakým způsobem má matriční úřad postupovat při zápisech do matričních knih (§ 6 zákona o matrikách). Žádné ustanovení zákona o matrikách, ani prováděcí vyhláška k tomuto zákonu (vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů), nestanoví, že by se jména příjmení, uvedená na cizozemských matričních dokladech latinkou, měla zapisovat do zvláštní matriky v nějaké jiné, pozměněné podobě. V této souvislosti žalobce opětovně poukázal na prohlášení, které společně s manželkou učinil jménem svého syna v souladu s §70a zákona o matrikách. Jakkoli také na základě zápisů do matričních knih dochází k vytvoření informačního systému veřejné správy, jedná se až o druhotný důsledek, který nemůže samotné provedení zápisu do matričních knih zpětně ovlivnit.

[18] Žalobce rovněž upozornil, že dle judikatury Nejvyššího správního soudu při aplikaci podzákoného právního předpisu (zde nařízení č. 594/2006 Sb.) nemůže soud pominout imperativ vyplývající z čl. 95 odst. 1 Ústavy, tj. povinnost soudu zkoumat, zda podzákoný právní předpis není v rozporu se zákonem nebo s mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu. Pokud by takový rozpor existoval, soud by v konkrétní věci nemohl takový podzákoný předpis aplikovat. Soud tak dle názoru žalobce je povinen neaplikovat nařízení č. 594/2006 Sb., a to pro jeho rozpor s předpisy vyšší právní síly.

[19] Konečně se žalobce domnívá, že žalovaný nesprávně vykládá § 87 zákona o matrikách, když má za to, že nevyhovění žadateli dle § 25 odst. 1 písm. a) zákona o matrikách znamená pouze nevydání matričního dokladu jako celku, ale nevztahuje se již na vydání matričního dokladu, který je v rozporu se žádostí žadatele o vydání takového dokladu. Bez vydání rozhodnutí matričním orgánem by však žadatel neměl k dispozici žádný opravný prostředek proti takovému postupu správního orgánu. Nevyhovění žádosti dle § 25 odst. 1 písm. a) zákona o matrikách ve smyslu nezapsání příjmení ve formě požadované žadatelem je

prohlášením správního orgánu o tom, že žadatel nemá právo na zapsání příjmení v požadované formě, a správní orgán má tedy povinnost dle § 67 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“) vydat rozhodnutí o nevyhovění žádosti (zvláště vzhledem k tomu, že jde o zásah do základního práva dle čl. 10 Listiny základních práv a svobod).

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

[20] Ve vyjádření k žalobě, v němž navrhl její zamítnutí, žalovaný setrval na své argumentaci vyjádřené již v napadeném rozhodnutí. Nad tento rámec uvedl, že podle § 2 písm. s) zákona o informačních systémech veřejné správy se veřejným informačním systémem rozumí informační systém vedený správci, kterými jsou ministerstva, jiné správní úřady a územní samosprávné celky (orgány veřejné správy), nebo jiný informační systém poskytující služby veřejnosti, který má vazbu na informační systémy veřejné správy. Informačním systémem veřejné správy je, dle § 3 zákona o informačních systémech veřejné správy, souborem informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy. Jsou jimi i informační systémy zajišťující činnosti podle zvláštních zákonů. Jedním z takových zákonů je i zákon o matrikách. Matriční úřad pak, jako jeden z mnoha správců informačního systému, je povinen dodržovat a řídit se platnými právními předpisy. Žalovaný tak trvá na tom, že matriční úřad postupoval v souladu s platnou právní úpravou. Tento postup je zvláštní matrikou, která je vedena daným úřadem, uplatňován ve všech případech matričních zápisů, ke kterým došlo v cizině, a to jak u nezletilých, tak i zletilých osob, stejně jako u osob, které byly v době narození státními občany České republiky, nebo toto státní občanství nabyly až po narození.

IV. Posouzení věci soudem

[21] Zdejší soud, v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“) bez nařízení jednání přezkoumal v mezích žalobních bodů napadené rozhodnutí žalovaného, jakož i předcházející rozhodnutí správního orgánu prvního stupně včetně řízení předcházejícího jeho vydání, a shledal, že **žaloba je důvodná.**

[22] Klíčovou právní otázkou, kterou bylo třeba posoudit, bylo to, zda při zápisu příjmení žalobce, příjmení jeho manželky a příjmení jeho syna do knihy manželství, resp. do knihy narození, měla být daná jména zapsána s tzv. tildou nad písmenem a (tedy ve formě G.), a zda se tato skutečnost měla odrazit i ve vydaném oddacím listu a rodném listu (a v důsledku toho rovněž v osvědčení o státním občanství žalobcova syna a cestovním pasu žalobce).

IV. a) Vymezení právního rámce věci

[23] Dle § 1 odst. 1 zákona o matrikách je matrika státní evidence, přičemž dle písm. b) tohoto ustanovení je státní evidencí narození, uzavření manželství, vzniku partnerství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky (toto ustanovení tedy dopadá na případ žalobce). Dle § 1 odst. 2 zákona o matrikách se matrika dělí na a) matriku narození, pro kterou se vede kniha narození, b) matriku manželství, pro kterou se vede kniha manželství, c) matriku partnerství, pro kterou se vede kniha partnerství, d) matriku úmrtí, pro

kteřou se vede kniha úmrtí. Pro věc žalobce byl ve smyslu § 3 odst. 5 zákona o matrikách příslušný matriční úřad v podobě Úřadu městské části Brno-střed, jakožto zvláštní matrika.

[24] To, které údaje se zapisují do knihy narození a knihy manželství, řeší § 14, resp. § 20 zákona o matrikách. Přitom dle § 6 odst. 1 zákona o matrikách se zápisy do matriční knihy provádějí rukopisně do předem svázaných knih. Podle § 6 odst. 2 zákona o matrikách se matriční události, matriční skutečnosti, změny a opravy souběžně vedou pomocí výpočetní techniky. Dle § 6 odst. 3 zákona o matrikách se zápisy matričních událostí, matričních skutečností, dodatečných zápisů, změn a oprav pomocí výpočetní techniky provádějí na základě uzavřeného zápisu ve svazku matriční knihy rukopisně vedené. Jestliže se údaje v zápise provedeném pomocí výpočetní techniky odlišují od údajů uvedených v matriční knize rukopisně vedené, považují se za správné údaje uvedené v matriční knize rukopisně vedené. Dle § 24 odst. 1 zákona o matrikách matriční doklad (mj. rodný list a oddací list, které dle § 24a zákona o matrikách slouží k prokázání narození, potažmo uzavření manželství) obsahuje údaje zapsané v matriční knize.

[25] Matriční úřad přitom při svém postupu vycházel z nařízení č. 594/2006 Sb., dle jehož § 1 dané „*nařízení stanoví závazná pravidla pro přepis znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy*“, přičemž § 2 odst. 1 tohoto nařízení praví, že „*[p]řepis znaků latinky je stanoven v příloze č. 1 k tomuto nařízení*“.

[26] Ve věci pak není sporu o tom, že žalobce postupoval při žádosti o zápis do zvláštní matriky v souladu s § 42 a 43 zákona o matrikách, když předložil všechny potřebné podklady.

IV. b) Ochrana příjmení a právo na rodinný život a soukromí

[27] Se žalobcem lze souhlasit v tom, že příjmení osoby je ústavně chráněno čl. 10 Listiny základních práv a svobod jako součást práva na rodinný život a soukromí, dle něhož „*[k]aždý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno*“. V tomto ohledu lze skutečně jméno osoby považovat za jeden ze základních prvků její sebeidentifikace a sebedefinice, za autonomní projev jednotlivce a inherentní součást jeho identity. V daném smyslu se ve své ustálené judikatuře k věci vyjadřuje i Soudní dvůr, který (mj.) v rozsudku ze dne 2. 6. 2016 ve věci *Nabiel Peter Bogendorff von Wolfersdorff*, C-438/14 (všechna zde citovaná rozhodnutí Soudního dvora jsou dostupná z <http://curia.europa.eu>) v bodě 35 uvedl, že „*jméno a příjmení osoby je základním prvkem její totožnosti a jejího soukromého života, jehož ochrana je zakotvena v článku 7 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), jakož i článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“). I když je článek 7 Listiny neuvádí výslovně, jméno a příjmení osoby souvisí s jejím soukromým a rodinným životem jakožto prostředek osobní identifikace a spojení s určitou rodinou (pokud jde o článek 8 EÚLP, viz rozsudky ze dne 22. prosince 2010, *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, EU:C:2010:806, bod 52 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 12. května 2011, *Runevič-Vardyn a Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, bod 66)*“. Obdobně tak důležitost jména pro jednotlivce uznává Evropský soud pro lidská práva, který např. v rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 7. 12. 2004, ve věci *Mentzen alias Mencena proti Lotyšsku*, č. 71074/01 (všechna zde citovaná rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jsou dostupná z <http://hudoc.echr.coe.int>), konstatoval, že čl. 8 Úmluvy je aplikovatelný – ve

vztahu k pojmu rodinný i soukromý život – na spory týkající se jmen a příjmení fyzických osob (v rozsudku ze dne 1. 10. 2008 ve věci *Daróczy v. Hungary*, č. 44378/05, bodě 32, Evropský soud pro lidská práva, podobně jako Soudní dvůr, uvedl, že jméno je ústředním prvkem sebeidentifikace a sebedefinice jednotlivce). Tuzemská právní nauka se pak k věci vyjadřuje kupř. tak, že „[p]rávo na osobní soukromí zahrnuje i nárok respektu k identitě a ke cti osoby, přičemž jejich samostatným výrazem je respekt ke jménu“ (Wagnerová, E. In: Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. ASPI ID: KO2_1993CZ; komentář k čl. 10 Listiny).

[28] V popsaném ohledu tak lze rovněž přisvědčit žalobci, že v rámci jeho rodiny mají její jednotliví členové (a nositelé téhož příjmení), kteří nemají stejnou státní příslušnost, své jméno zapsáno v oficiálních dokumentech v různých formách. K tomu přitom žalobce tvrdí, že absence tildy má zásadní význam pro výslovnost jména v portugalské, jakožto v rodném jazyce některých členů jeho rodiny a daná změna příjmení bude mít dopad na užívání příjmení synem žalobce v Portugalsku, jehož je též občanem, a že společné příjmení, které si žalobce s manželkou zvolili pro sebe a své potomky proto, že dává jejich rodině společnou identitu, se do jisté míry stává spíše oddělovacím než jednotícím faktorem. Aniž by zdejší soud nekriticky přebíral všechna tvrzení žalobce v tomto smyslu, přesto osvědčuje, že předmětná „změna“ příjmení představuje zásah do jeho intimní sféry (a dalších členů jeho rodiny), který se může projevit jak v emocionální, tak v praktické rovině [ke druhé zmíněné rovině viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 5. 2011 ve věci *Malgozata Runevič-Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn*, C-391/09, v němž Soudní dvůr nevyloučil následky pro dotčenou rodinu v důsledku obdobné jako nyní posuzované „změny“ jména a příjmení, zejména body 76 a násl. (ovšem s výhradami a v kontextu přiblíženém níže)].

[29] Jak poukázal žalobce, je třeba zohlednit ústavněprávní východiska formulovaná Ústavním soudem např. v nálezu ze dne 12. 5. 2004, sp. zn. I. ÚS 167/04 (všechna zde citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou přístupná z <http://nalus.usoud.cz>), v němž Ústavní soud uvedl, že „[z]ákladním atributem právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) je ochrana základních práv jednotlivce, do nichž je státní moc oprávněna zasahovat pouze ve výjimečných případech zejména tehdy, pokud jednatel svými projevy (včetně projevů volních, které mají odraz v konkrétním jednání) zasahuje do práv třetích osob nebo pokud je takový zásah ospravedlněn určitým veřejným zájmem, který však musí vést v konkrétním případě k proporcionalnímu omezení příslušného základního práva. Jinými slovy, podmínkou fungování právního státu je respektování autonomní sféry jednotlivce, která také požívá ochrany ze strany státu tak, že na jedné straně stát zajišťuje takovou ochranu proti zásahům ze strany třetích subjektů, jednak sám vyvíjí pouze takovou aktivitu, kterou do této sféry sám nezasahuje, resp. zasahuje pouze v případech, které jsou odůvodněny určitým veřejným zájmem a kdy je takový zásah proporcionalní (přiměřený) s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo. [...] Autonomie vůle a svobodného individuálního jednání je na úrovni ústavní garantována čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Závěry, které již Ústavní soud v minulosti použil k aplikaci čl. 2 odst. 2 Listiny (např. nález ve věci sp. zn. I. ÚS 512/02, Sbírká rozhodnutí, svazek 28, nález č. 143), lze analogicky a contrario vztáhnout také na čl. 2 odst. 3 Listiny. To jest, čl. 2 odst. 3 Listiny je třeba chápat ve dvojím smyslu. Ve své první dimenzi představuje strukturální princip, podle něhož lze státní moc vůči jednotlivci a jeho autonomní sféře (včetně autonomních projevů volních) uplatňovat pouze v případech, kdy jednání

jednotlivce porušuje výslovně formulovaný zákaz upravený zákonem. Také takový zákaz však musí reflektovat toliko požadavek spočívající v zabránění jednotlivci v zásazích do práv třetích osob a v prosazení veřejného zájmu, je-li legitimní a proporcionální takovému omezení autonomního jednání jednotlivce. Takový princip je pak třeba chápat jako esenciální náležitost každého demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy)“ (pozn.: zvýraznění doplněno).

[30] Relevantním, jakožto obecné východisko pro posouzení věci, shledává soud i odkaz žalobce na náleží Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06, v němž Ústavní soud s poukazem na svou dřívější judikaturu uvedl, že v případech střetů základních práv či svobod s veřejným zájmem, resp. jinými základními právy či svobodami „...je třeba posuzovat účel (cil) takového zásahu ve vztahu k použitým prostředkům, přičemž měřítkem pro toto posouzení je zásada proporcionality (přiměřenosti v širším smyslu), jež může být také nazývána zákazem nadměrnosti zásahů do práv a svobod. Tato obecná zásada zahrnuje tři kritéria posuzování přípustnosti zásahu. Prvním z nich je princip způsobilosti naplnění účelu (nebo také vhodnosti), dle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. Dále se pak jedná o princip potřeby, dle něhož je povoleno použít pouze nejšetrnějšího - ve vztahu k dotčeným základním právním a svobodám - z více možných prostředků. Třetím principem je princip přiměřenosti (v užším smyslu), dle kterého újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tj. opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních“.

[31] Soud tak konstatuje, že stát může zasahovat do autonomního projevu jednotlivce, který představuje i jeho jméno a příjmení, za účelem prosazení veřejného zájmu, a pouze není-li tento zásah nepřiměřený újmě na dotčeném základním právu. Jak přitom poukazuje žalobce, a jak rovněž vyplývá z výše citovaných ustanovení zákona o matrikách, zápisy do matričních knih se provádějí rukopisně a souběžně se pak vedou záznamy pomocí výpočetní techniky. Rukopisně tak lze zapsat jakýkoli znak latinky a rukopisné vedení matrik tedy nevyžaduje v zásadě žádná omezení popsání aspektu práva na rodinný život a soukromí.

[32] Co se týká nařízení č. 594/2006 Sb., není v něm jednoznačně deklarován jeho cíl či účel úpravy (ve smyslu sledovaného veřejného zájmu). Žalobce k tomu uvádí, že mu tak není znám účel zásahu do jeho práva na rodinný život a soukromí, přičemž se pouze domýšlí, že účelem zásahu nemůže být, vzhledem k paralelní existenci rukopisně vedených matričních knih, zachování integrity zápisů v matričních knihách jako takových; žalobce přitom nezpochybnuje existenci veřejného zájmu na zachování jednotnosti matričních záznamů vedených pomocí výpočetní techniky, a jejich kompatibility s evidencí obyvatel, na které ve svém rozhodnutí upozornil žalovaný. Rovněž soud uvádí, že lze takový veřejný zájem konstatovat.

[33] Daný dílčí cíl úpravy je státem naplňován technickou standardizací postupů a programového vybavení úřadů. Volba sady znaků latinky, které je možné pomocí tohoto programového vybavení z originální podoby přepsat, a která je obsažena v příloze č. 1 nařízení č. 594/2006 Sb., je tak závislá na dostupném vybavení úřadů výpočetní technikou a

programy a je tedy determinována v podstatě technickými důvody. Tomuto výkladu svědčí několik skutečností uvedených níže.

[34] Sám žalovaný v napadeném rozhodnutí uvádí, že postup přepisu dokumentů při výkonech veřejné správy dříve předepisoval Standard ISVS pro transkripci neběžných latinských znaků do znaků podle kódové tabulky ISO Latin 2 (dále jen „Standard ISVS“), který standardizoval postupy pouze v případech, kdy byly k dispozici dokumenty psané v jiné grafické soustavě latinských znaků, než která je vymezena souborem grafických znaků podle ISO Latin 2. Z iniciativy Ministerstva vnitra byly následně, v souvislosti se zrušením Standardu ISVS, závazná pravidla postupu přepisu upravena nařízením č. 594/2006 Sb. (viz také informace poskytnuté Ministerstvem vnitra na jeho internetových stránkách, dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/narizeni-vlady-c-594-2006-sb-o-prepisu-znaku-do-podoby-ve-ktere-se-zobrazuji-v-informacnich-systemech-verejne-spravy-81.aspx>; srov. také Marešová, M. O přepisu znaků do českého jazyka. Ad Notam, č. 3/2007, s. 85). Skutečnost, že se jak v případě Standardu ISVS, tak v případě nařízení č. 594/2006 Sb. jednalo zejména o způsob řešení technických problémů, nasvědčuje i předmluva k tomuto standardu (Standard ISVS dostupný např. na http://hawk.cis.vutbr.cz/~tpoder/CESTY/2003%20Bulharsko/mapa/uvis_S015.01.01_V2001c11_20011212.pdf či Věstník Úřadu pro veřejné informační systémy, roč. II, Praha 2001, částka 11), dle níž „[t]ento standard stanovuje závazná pravidla pro ty pracoviště veřejné správy, která řeší problém zápisu znaků latinské abecedy, které nejsou obsaženy v kódovací tabulce ISO Latin 2, a které nelze proto pomocí běžné výpočetní techniky zobrazit. Přitom od 1. 1. 2002 budou příslušné orgány veřejné správy povinny vydávat všechny oficiální doklady pouze v tištěné formě“; tento dokument dále uvádí, že „[t]echnicky lze tento problém řešit u latinské abecedy použitím speciálních fontů, např. Times New Roman Special G 1 a Times New Roman Special G 2, případně Multinational Roman A a Multinational Roman B nebo rozšířením kódování podle standardu Unicode, který definuje kódy znaků obsažených v ISO/IEC 10646-1. Do doby, než bude technické řešení možné, je nutné provádět zápis vybraných znaků jejich náhradou za znaky souboru kódové tabulky ISO Latin 2“. Dle Úvodu předmětného standardu pak „[v]ýsledná převodní tabulka (pozn. KS v Brně: tabulka obdobná příloze č. 1 nařízení č. 594/2006 Sb.), která je uvedena v kapitole 5 tohoto standardu, je proto výsledkem mnoha kompromisů a předpokládá se, že bude v co nejkratší době nahrazena řešením technickým, tak jak je uvedeno v Předmluvě“.

[35] Lze tedy konstatovat, že důvody pro přijetí nařízení č. 594/2006 Sb. byly převážně technického charakteru, přičemž bylo možné legitimně předpokládat, že s rozvojem možností výpočetní techniky bude umožněno zápisy znaků latinky do informačních systémů veřejné správy provádět bez pomoci tzv. převodních tabulek.

[36] V souvislosti s argumentací žalobce pak lze uvést také to, že technické aspekty zápisu (transkripce) tzv. neběžných znaků latinských znaků pomocí výpočetní techniky zpětně či sekundárně ovlivnily i způsob rukopisných záznamů do matričních knih, kdy bylo třeba zachovat jednotnost matričních záznamů (rukopisných i „elektronických“) a jejich kompatibilitu s evidencí obyvatel, popř. dalšími informačními systémy veřejné správy (viz zákon o informačních systémech veřejné správy) – zde lze připomenout žalobcem vzpomínanou směrnicí Ministerstva vnitra, dle jehož čl. 2 písm. c) musí programové vybavení matričního úřadu mj. umožňovat provedení zápisu matričních událostí, matričních skutečností, dodatečných zápisů, změn a oprav pomocí výpočetní techniky tak, jak jsou

uvedeny na matričním listu ve svazku matriční knihy rukopisně vedené, a to včetně chyb a následných oprav; dále pak musí dle čl. 2 písm. d) této směrnice umožňovat tisk matričního dokladu, např. rodného listu a oddacího listu na předepsaném tiskopise s aktuálními údaji ke dni jejich vydání, přičemž dle čl. 2 písm. g) směrnice musí programové vybavení matričního úřadu zároveň umožňovat předávání dat mezi informačním systémem matričního úřadu a informačním systémem evidence obyvatel. O propojení činnosti matričních úřadů a matrik s ostatními informačními systémy veřejné správy pak svědčí i § 4a zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), dle něhož matriční úřad zapisuje údaje vedené v informačním systému evidence obyvatel ve specifikovaném rozsahu. Je tak i dle soudu skutečně patrné, že mezi jednotlivými informačními systémy vzniká vazba, která dle příslušné regulace musí umožňovat vzájemné poskytování informací a sdílení dat.

[37] Soud tak souhlasí s žalobcem, že důvody pro nevyhovění zápisu příjmení žalobce (resp. jeho manželky a syna) v jím požadované podobě jsou technického rázu. Soud přitom má za to, že technické důvody týkající se informačních systémů veřejné správy nemohou ospravedlnit poměrně výrazný zásah do jeho rodinného života a soukromí. Tento zásah tak nelze považovat, ve smyslu citované judikatury Ústavního soudu, za potřebný, potažmo nejšetrnější ve vztahu k rodinnému životu a soukromí žalobce, a v tomto směru ani za přiměřený, a to i vzhledem k tomu, že předmětné technické důvody bylo snad možné považovat za relevantní v době omezenějších možností výpočetní techniky, ne však v současnosti, kdy zápis sporného znaku umožňuje i v České republice nejběžněji používaný textový editor Microsoft Word (popř. rovněž novější mobilní telefony či jiná běžně dostupná technika) v rámci speciálních znaků, čehož je dokladem i tento rozsudek.

[38] Podaný závěr lze podpořit i argumentací spojenou s čl. 8 Úmluvy; jak již bylo konstatováno výše, i toto ustanovení poskytuje ochranu jménu (příjmení). Jak uvedl Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 11. 5. 2011, č. j. 1 As 26/2011-55, publikovaném pod č. 2352/2011 Sb.: „V souladu s konstantní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva je třeba poskytnout jednotlivcům na základě čl. 8 Úmluvy ochranu před svévolnými zásahy veřejné moci do osobní sféry chráněné tímto článkem. V těchto případech je třeba dbát o to, aby byla nalezena spravedlivá rovnováha mezi zájmy individuálními a zájmy veřejnými. Takovým veřejným zájmem, který může odůvodňovat nevyhovění žádosti o změnu příjmení, je zájem na jednoznačné identifikaci osob nebo přiřazení osoby k rodině nesoucí shodné příjmení (rozhodnutí ze dne 25. 11. 1994 ve věci *Stjerna proti Finsku*, stížnost č. 18131/91, srov. též rozhodnutí ze dne 6. 9. 2007 ve věci *Johansson proti Finsku*, stížnost č. 10163/02, obě přístupná na <http://cmiskp.echr.coe.int>). Evropský soud pro lidská práva v těchto rozhodnutích konstatoval, že jednotlivé evropské státy přistupují rozdílně ke stanovení podmínek pro změnu příjmení. Na základě tohoto zjištění dospěl k závěru, že smluvní strany Úmluvy disponují uvážením při vytváření vnitrostátních pravidel upravujících změnu příjmení, vždy však musí respektovat povinnosti plynoucí z čl. 8 Úmluvy“ (srov. také již zmiňovaný případ *Daróczy v. Hungary*, zejména body 32 a 33).

[39] Jak již bylo řečeno, důvody pro přijetí nařízení č. 594/2006 Sb. (a praxi na něj navázanou) jsou s největší pravděpodobností technické charakteru (jiné ani nebyly správními orgány v podstatě uvedeny). Tyto důvody však lze v popsaném kontextu jen stěží považovat za „nezbytné v demokratické společnosti“ a jen obtížně je v týchž souvislostech pořadit pod

jeden z legitimních důvodů zásahu do soukromí dle č. 8 odst. 2 Úmluvy: „*Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných*“.

[40] Jak poukázal žalobce, ve věci *Daróczy v. Hungary* Evropský soud pro lidská práva nepovažoval autenticitu matriky za legitimní důvod pro odmítnutí žádosti o změnu příjmení; v souvislosti s tím se nabízí závěr, že legitimním důvodem nemůže být ani správními orgány popsáný důvod pro odmítnutí zápisu příjmení v jeho původní podobě, a to kapacita informačních systémů veřejné správy (přiměřeně lze zmínit, že úvahy vztahující se ke zjednodušení administrativy v souvislosti s uznáním příjmení dítěte nepovažoval Soudní dvůr za dostačující, aby odůvodnily tam popsanou překážku volného pohybu v rozsudku ze dne 14. 10. 2008 ve věci *Stefan Grunkin a Dorothea Regina Paul*, C-353/06).

[41] V dané souvislosti lze vzpomenout i zmíněné rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Mentzen alias Mencena proti Lotyšsku*. Zde sice Evropský soud pro lidská práva nevyhověl stěžovateli, občance Lotyšska, která nesouhlasila s tím, že po sňatku s občanem Německa jí byl vydán pas znějící nikoli na požadovanou formu příjmení Mentzen, nýbrž na „polotyšštnou“ formu Mencena. Evropský soud pro lidská práva zde sice vyšel z toho, že při úpravě používání jmen cizího původu mající za cíl přiblížení grafické podoby jména a jeho výslovnosti úřednímu v úředním jazyce daného státu a přizpůsobení jeho gramatickým zvláštnostem, spadá do širokého prostoru pro uvážení státu; na druhou stranu zde však Evropský soud pro lidská práva vyšel z toho, že s ohledem na dějiny Lotyšska a zvláštní postavení lotyšského jazyka v tomto kontextu, zde existoval legitimní cíl, který bylo možné podřadit pod omezující kategorii „ochrana práv a svobod jiných“; v případě České republiky však nelze shledat podobně závažné důvody, které lotyšského zákonodárce (zmínění jazykové otázky v ústavě a ustanovení explicitních pravidel pro transkripci jmen cizího původu ve zvláštním zákoně – naproti tomu v případě České republiky srov. např. § 26 odst. 2 zákona o matrikách, dle něhož na žádost fyzické osoby, které se zápis týká, může být jméno, popřípadě jména, uvedeno v matričním dokladu podle původního zápisu, tj. v jiném než českém jazyce) a další státní orgány vedly k jejich postupu, nebo alespoň správní orgány v nynější věci žádné takové důvody neuvedly (naopak v závěru svého rozhodnutí žalovaný uvádí, že daná problematika je již na technické úrovni řešena mj. Ministerstvem vnitra a v budoucnosti by aktualizace příslušných technologií měla „umožnit zapisování nestandardních znaků do informačních systémů veřejné správy bez toho, aby docházelo k jejich přepisu“).

[42] Jak tedy vyplývá z výše uvedeného, legitimní důvody pro postup matričního úřadu, resp. žalovaného v posuzovaném případě nebyly dány ani z pohledu čl. 8 Úmluvy. Pouze podpůrně a pro úplnost pak soud poznamenává, že ve věci nebylo možné postupovat dle rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. 11. 2001 ve věci *Šiškina a Šiškins*, č. 59727/00, která se rovněž týkala zápisu jména stěžovatelů v oficiálním dokumentu bez diakritiky, neboť tato záležitost se týkala specifické situace zápisu jmen v cestovním pase v části určené k automatickému snímání, kdy problematika cestovních dokladů a letecké dopravy je záležitostí svébytnou a navíc, jak již bylo řečeno, se jednalo pouze o zápis v části určeném k automatickému snímání.

[43] Bez relevance pro posouzení věci ani žalobcem zmíněný čl. 17 Paktu, dle jehož odst. 1 „[n]ikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst“; dle čl. 17 odst. 2 Paktu „[k]aždý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům“.

[44] Jak zmínil žalobce, Výbor pro lidská práva, který monitoruje dodržování Paktu smluvními státy, vykládá čl. 17 tak, že soukromý život je sférou života člověka, v rámci které může svobodně vyjadřovat svou identitu, ať již ve vztahu s jinými nebo sám, přičemž přijetí člověka je důležitý komponent jeho identity, a proto ochrana proti svévolným nebo nezákonným zásahům do soukromého života zahrnuje také ochranu proti svévolným nebo nezákonným zásahům do práva svobodně si zvolit a změnit své jméno [viz věc *Leonid Raihman v. Latvia*, Communication No. 1621/2007, U.N. Doc. CCPR/C/100/D/1621/2007 (2010), bod 8.2]. Zdejší soud dovozuje, že důvody čistě technického charakteru (viz výše), nelze bez dalšího považovat za opodstatněné a okolnostem přiměřené důvody k odmítnutí zápisu přijetí v požadované formě, a lze takový postup považovat za svévolný zásah do práva svobodně si zvolit a změnit jméno jako součást soukromého života (pro úplnost lze poznamenat, že v případě *Raihman v. Latvia* Výbor pro lidská práva neuznal jako přiměřené důvody pro zásah do jména stěžovatele ani v podstatě ty, které lotyšský stát uváděl ve věci projednávané před Evropským soudem pro lidská práva jako *Mentzen alias Mencena proti Lotyšsku*; tento rozdíl v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva však vzhledem k dalším závěrům soudu nemůže mít v dané věci pro žalobce negativní důsledky).

[45] Rozhodnutí matričního úřadu, potažmo žalovaného tak z uvedených důvodů zdejší soud hodnotí jako zásah do soukromého a rodinného života žalobce v rozporu s čl. 10 Listiny základních práva a svobod, čl. 8 Úmluvy a čl. 17 Paktu. Na tom nemůže změnit nic ani to, že správní orgány postupovaly podle platného právního předpisu (nařízení č. 594/2006 Sb.), neboť aplikace tohoto předpisu v daném případě byla v rozporu s předpisy vyšší právní síly. S ohledem na uvedené důvody lze předmětné nařízení do jisté míry považovat za „přežitě“.

IV. c) Otázka zásahu do práva na rovné zacházení

[46] Žalobce dále namítal, že rozhodnutími správních orgánů (či těmito rozhodnutím předcházejícím postupem matričního úřadu) došlo k nezákonnému zásahu do práva na rovné zacházení.

[47] Právo na rovné zacházení nebo zákaz diskriminace je zakotven v čl. 3 Listiny, dle jehož odstavce prvního se základní práva a svobody zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Za související ustanovení lze považovat čl. 24 Listiny základních práv a svobod, dle něhož „[p]říslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu“.

[48] Úmluva zakotvuje zákaz diskriminace v čl. 14, přičemž mezi diskriminační důvody řadí rovněž jazyk a národnostní původ. V čl. 14 Úmluvy se aktivuje ochrana užívání práv a svobod přiznaných Úmluvou, a to včetně již probíraného čl. 8 (právo na respektování rodinného a soukromého života).

[49] V dané souvislosti přitom žalobce připomněl i ustanovení práva Evropské unie obsahující zákaz jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti (čl. 18 odst. 1 Smlouvy o fungování EU), který je nástrojem ochrany základních svobod vnitřního trhu Evropské unie, včetně volného pohybu osob (čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování EU); problematikou práva Evropské unie se však soud bude podrobněji zabývat až dále v textu tohoto rozsudku.

[50] Lze tak konstatovat, že Listina i Úmluva (potažmo právo EU) zakazují jak přímou, tak i nepřímou diskriminaci. O nepřímou diskriminaci jde v případě, že „je jako kritérium rozlišování zvoleno kritérium na první na první pohled neutrální, které, nicméně nepřiměřeně více dopadá na právě chráněnou skupinu“ (viz Bobek, M. In: Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. ASPI ID: KO2_1993CZ; komentář k čl. 3 Listiny). Oběti nerovného zacházení přitom může být i příslušník většiny.

[51] Jak upozorňuje žalobce, pro případ zásahu na základě nařízení č. 594/2006 Sb. tak může jít o diskriminaci na základě jazyka, byť jde o jazyk v zemi původu nebo zemi státní příslušnosti většinový nebo oficiální. Rovněž tak není podmínkou pro diskriminaci členství oběti diskriminace v chráněné skupině, nýbrž stačí její asociace s takovou skupinou tím, kdo diskriminuje. V případě žalobce je tak obecně možné uvažovat o diskriminaci z důvodu jazyka, a to portugalského, když je podroben zásahu (změna příjmení kvůli znakům vlastním typicky portugalskému, kterému lidé, jejichž jméno sestává ze znaků výhradně „českých“ nebo kombinace českých a některých jiných, podrobena nejsou).

[52] Nařízení č. 594/2006 Sb., jak již bylo opakovaně vzpomenuto, obsahuje ve své příloze č. 1 výčet „nestandardních“ znaků (latinky); tyto znaky latinky, které nejsou vlastní českému jazyku, mají svůj původ v cizích jazycích, které latinku rovněž používají. Nařízení č. 594/2006 Sb. mezi těmito „nestandardními“ znaky rozlišuje tak, že některé se přepíší v originální podobě (např. „l“ nebo „ä“), zatímco přepis jiných se od původní podoby liší (např. „ã“ nebo „ü“). Řepis „nečeského“ znaku latinky, který zachovává jeho původní podobu, tak v jistém smyslu zvyhodňuje nositele jména či příjmení, v němž je takový znak obsažen, oproti nositeli jména či příjmení, které obsahuje znak, jehož podobu přepis mění; k tomu žalobce uvádí, a soud tyto závěry nezpochybnuje, že rozdíl lze spatřovat např. ve změněné výslovnosti jména nebo příjmení, v nutnosti synchronizovat dokumenty vystavené na základě nařízení č. 594/2006 Sb. s těmi vystavenými v originálním znění, v existenci různých oficiálních podob téhož jména či příjmení v rámci téže rodiny.

[53] Soud se přitom ztotožňuje s žalobcem, který dovozuje, že kritérium pro rozlišování, které znaky se při přepisu změny, a které ne, není v nařízení č. 594/2006 Sb. výslovně uvedeno, přičemž se zdá, že kritériem je, z jakého jazyka dotyčný znak pochází (popř. četost, s jakou osoby, které mají ve svém jméně daný znak, přicházejí do styku s českými orgány veřejné správy, což zase může souviset s jejich národností či státní příslušností). Způsob přepisu znaků na základě nařízení č. 594/2006 Sb. je tak opatřením, které nepřímo diskriminuje občany zemí, jejichž oficiální jazyk obsahuje některé „nestandardní“ znaky latinky, zatímco nemá žádný negativní dopad na občany jiných zemí, jejichž jazyk obsahuje jiné „nestandardní“ znaky. Jednoznačné kritérium sice lze z předmětného nařízení vysledovat jen obtížně, avšak se srovnatelnou skupinou osob – osobami, jejichž jméno obsahuje některé „nestandardní“ znaky, je zacházeno odlišně, aniž pro to existuje legitimní či akceptovatelný

důvod či ospravedlnění (srov. přiměřeně rozhodnutí ve věci *Mentzen alias Mencena proti Lotyšsku* – kde Evropský soud pro lidská práva pozici státu aproboval – z něhož vyplývá, že Lotyšsko přepis jmen cizího původu aplikovalo prakticky jednotně ve všech případech a nedocházelo tedy k rozdílnému zacházení, jak je tomu v případě nynějším).

[54] Žalobce k věci uvádí, že v jeho případě dochází aplikací nařízení č. 594/2006 Sb. ke změně jeho příjmení a příjmení jeho manželky a také syna, a to s popsány negativními důsledky, přičemž on sám je jako český občan diskriminován dvojmo: jednak vůči osobám s jinými „nestandardními“ znaky ve jménu či příjmení, které ale nevedou k nucené změně jména či příjmení; dále se žalobci dle jeho slov na základě zásahu správních orgánů dostává nerovného zacházení ve srovnání s českými občany, kteří „nestandardní“ znak ve jméně či příjmení nemají. K tomu soud uvádí, že daný zásah do žalobcova ústavně chráněného práva na soukromí je projevem zakázané diskriminace. Nešlo by přitom o zakázanou diskriminaci, kdyby zásah, který dopadá rozdílně na různé osoby, byl objektivně odůvodněn legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení byly přiměřené a nezbytné [viz výše uvedený výklad k bodu části IV. b) tohoto rozsudku]. Jak již bylo rozvedeno výše, cíl úpravy předmětného nařízení, resp. zásahu správních orgánů není zcela jednoznačný, jde však pravděpodobně o jednotnost počítačové evidence, založenou typem počítačového a programového vybavení úřadů, což za daného stavu věci za legitimní odůvodnění úpravy nelze považovat. Soud opět souhlasí s žalobcem, že prostředky, kterými nařízení č. 594/2006 Sb. zasahuje do práv žalobce, nejsou nezbytné (možnost dosáhnout cíle jinými, méně intruzivními prostředky, např. pořízením jiného programového vybavení, a to navíc na situace, kdy primárně jsou zápisy do matričních knih prováděny rukopisně – viz také dále v textu), a vzhledem k hloubce újmy na právu na soukromí a rodinný život žalobce ani přiměřené a ospravedlnitelné.

[55] Soud tak konstatuje, že zásah do práv žalobce, založený popsáním způsobem na základě nařízení č. 594/2006 Sb., je v rozporu Listinou základních práv a svobod a Úmluvou. Jen na okraj tak lze připomenout, jak uvádí a dokládá žalobce, že v roce 2013 a 2014 byly členům jeho rodiny a jemu samotnému vystaveny dokumenty analogické českým matričním dokladům (oddací a rodný list) v Portugalsku a Polsku. Na obou z nich příslušné matriční úřady uvedly jméno a příjmení žalobce, jeho manželky a syna v požadovaných formách, a to i přes to, že „háček“ v žalobcově jménu Aleš není vlastní ani jednomu z dotčených úředních jazyků a taktéž tilde v příjmení G. byla polskými úřady zapsána, ačkoli není polštině vlastní.

IV. d) Svoboda pohybu a další aspekty práva Evropské unie

[56] Pakliže se soud ztotožnil s argumentací žalobce uvedenou v předchozích bodech a vyslovil souhlas s jeho právní pozicí opírající se o ochranu soukromého a rodinného života dle čl. 10 Listiny, čl. 8 Úmluvy a čl. 17 Paktu, potažmo o zákaz diskriminace dle příslušných ustanovení Listiny základních práv a svobod a Úmluvy, nemůže mu dát za pravdu ve zbývajících bodech jeho žaloby.

[57] Žalobce namítl také to, že čl. 20, 21, 45 a 49 Smlouvy o fungování Evropské unie čl. 45 Listiny základních práv EU zakotvují pro občany EU svobodu volného pohybu a pobytu na území EU, včetně práva pracovat, případně usadit se (podnikat) na území jiného členského státu Unie, než jehož jsou státními příslušníky, a to pouze s výhradou omezení a podmínek stanovených v primárním právu Unie a případně v navazujících sekundárních předpisech EU

přijatých k jejich provedení. Žalobce se domnívá, že do těchto jeho práv bylo zasaženo. Uvádí, že dle ustálené judikatury Soudního dvora mají uvedená ustanovení primárního práva bezprostřední účinek ve vnitrostátních právních řádech členských zemí a musí dostat přednost před každým ustanovením vnitrostátního práva, které by s nimi bylo v rozporu. Žalobce uvádí, že dle této judikatury rovněž každé opatření členského státu, ať již legislativní nebo nelegislativní povahy, které by omezovalo svobodu pohybu anebo pobytu občanů EU na území EU, a které by se přitom dovolávalo jedné z výjimek upravené unijním právem, se mj. musí zakládat na objektivních důvodech a přitom respektovat princip proporcionality a zároveň musí respektovat obecnou zásadu práva EU, kterou je ochrana základních práv, jak vyplývá nejen z ústavních tradic členských zemí a z Úmluvy, ale také z Listiny základních práv EU. Žalobce dodal, že ve své rozhodovací činnosti Soudní dvůr opakovaně uznal, že zásah členského státu do práva užívat jméno a příjmení v té podobě, jak byla zapsána dle práva jiného členského státu, představuje zásah do svobody pohybu a pobytu, který může být ospravedlněn, tedy shledán v souladu s unijním právem, jen za výše vymezených podmínek. Žalobce také uvedl, že danou judikaturu Soudního dvora shrnul Krajský soud v Brně ve svém rozsudku ze dne 28. 11. 2013, č. j. 30 A 128/2011-44, publikovaném pod č. 3029/2014 Sb. NSS, když rozhodoval v souvislosti s přezkumem rozhodnutí téhož matričního úřadu a téhož žalovaného jako nyní, jimiž nebylo vyhověno žádosti žalobkyně o zapsání jejího příjmení do matriční knihy registrovaného partnerství, které získala při uzavření registrovaného partnerství v Německu.

[58] Zdejší soud přitom konstatuje, že ve svém rozsudku ze dne 28. 11. 2013, č. j. 30 A 128/2011-44, dospěl k závěru, že určení jména a příjmení, včetně případné změny příjmení (§ 72 a násl. zákona o matrikách), podléhá pravomoci jednotlivých členských států, avšak i při výkonu této pravomoci je potřeba dodržovat právo EU, které nelze přehlédnout a jen na základě vnitrostátního práva odmítnout uznat změnu příjmení tak, jak bylo v důsledku vstupu do registrovaného partnerství určeno v jiném členském státě (zde ve Spolkové republice Německo). Matriční úřad proto pochybil, pokud takto postupoval a při zápisu, resp. opravě zápisu v knize registrovaného partnerství pominul, že rozdíl v příjmení žalobkyně – podle toho, zda se nachází v České republice nebo ve Spolkové republice Německo – pro ni představuje překážku volného pohybu v rámci EU, kterou je možno akceptovat pouze za předpokladu, že by se zakládala na objektivních důvodech a byla přiměřená ve vztahu k legitimně sledovanému cíli.

[59] Žalobce dovozuje, že *mutatis mutandis* lze citovaný rozsudek aplikovat i v nynější věci. I on, jeho manželka a jeho syn totiž vykonávají v plném rozsahu svá práva vyplývající ze svobody pohybu a pobytu na území Evropské unie (jsou státními příslušníky dvou různých států EU, jejich syn pak obou těchto států), kdy se rozhodli usadit ve třetím členském státu EU (Polsku), kde je žalobce zaměstnán, přičemž rozdíl v jejich příjmení, jak bylo zapsáno v Portugalsku a v Polsku a je uvedeno v dokladech vydaných těmito zeměmi na straně jedné, a jak bylo zapsáno a uvedeno v dokladech vydaných orgány České republiky na straně druhé, je mj. zdrojem praktických obtíží, které jim komplikují výkon uvedeného práva pohybu a pobytu na území EU. Podobně jako ve věci řešené zdejším soudem pod sp. zn. 30 A 128/2011 se tak správní orgány nezabývaly unijním rozměrem věci.

[60] Jak již bylo naznačeno, s touto částí argumentace žalobce se nelze ztotožnit. Zdejší soud ve věci vedené pod sp. zn. 30 A 128/2011 vycházel z judikatury Soudního dvora, která byla

pozdějším vývojem podstatně upřesněna. Zatímco z rozsudků Soudního dvora ze dne 30. 3. 1993 ve věci *Konstantidis*, C-168/91, rozsudku ze dne 2. 10. 2003 ve věci *Garcia Avello*, C-148/02, a rozsudku velkého senátu ze dne 14. 10. 2008 ve věci *Grunkin a Paul*, C 353/06, popř. z rozsudku ze dne 22. 12. 2010 ve věci *Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, o které se ve věci sp. zn. 30 A 128/2011 zdejší soud opřel, by do jisté míry bylo možné dovozovat porušení namítaných práv žalobce, je třeba konstatovat, že naopak pozdější rozsudek Soudního dvora ve věci *Malgożata Runevič-Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn* žalobcovy závěr popírá. Tento rozsudek přitom na situaci žalobce dopadá velmi přesně, jak soud podrobněji ilustruje níže.

[61] Ke skutkovým okolnostem citované věci je tak možné uvést, že paní Malgożata Runevič-Vardyn je litevskou státní příslušnicí, která patří k polské menšině Litevské republiky, ale nemá polskou státní příslušnost, přičemž prohlašuje, že její rodiče jí dali polské jméno „Małgorzata“ a příjmení po otci „Runiewicz“. V jejím rodném listě, který jí byl vydán dne 14. 6. 1977, bylo její jméno a příjmení zapsáno v litevské podobě, a sice „Malgożata Runevič“. Stejně jméno a stejné příjmení je uvedeno v novém rodném listě, který jí vydalo dne 9. 9. 2003 oddělení matriky města Vilnius, jakož i v litevském cestovním pase, který jí vydaly příslušné orgány dne 7. 8. 2002. Rodný list ze dne 14. 6. 1977 byl sepsán v azbuce, zatímco rodný list ze dne 9. 9. 2003 v latině a jméno a příjmení žalobkyně v původním řízení jsou v něm uvedeny v podobě „Malgożata Runevič“. Oddělení matriky města Varšava jí dne 31. 7. 2006 vydalo polský rodný list. V tomto polském rodném listě jsou její jméno a příjmení uvedeny v souladu s polskými pravidly grafického zápisu, a sice „Małgorzata Runiewicz“. Příslušné polské orgány vydaly také oddací list, v němž jsou příjmení a jména paní Runevič-Vardy a jejího manžela, polského státního občana, přepsána v souladu s polskými pravidly grafického záznamu. Poté, co žila a pracovala určitou dobu v Polsku, se paní Runevič-Vardyn vdala, přičemž v oddacím listě vydaném oddělením matriky města Vilnius je manžel, pan „Łukasz Paweł Wardyn“ přepsán do podoby „Łukasz Paweł Wardyn“, a sice latinkou bez použití diakritických znamének, zatímco jméno jeho manželky je uvedeno v podobě „Malgożata Runevič-Vardyn“, což znamená, že byly použity pouze litevské znaky, k nimž nepatří písmeno „W“, a to i v případě příjmení jejího manžela připojeného k jejímu jménu. Dne 16. 8. 2007 předložila paní Runevič-Vardyn oddělení matriky města Vilnius žádost o to, aby její jméno a příjmení uvedené v rodném listě, a sice „Malgożata Runevič“, byly změněny na „Małgorzata Runiewicz“ a aby její jméno a příjmení uvedené v jejím oddacím listě, a sice „Malgożata Runevič-Vardyn“, byly změněny na „Małgorzata Runiewicz-Wardyn“. Těmto žádostem nebylo vyhověno.

[62] K této situaci Soudní dvůr uvedl:

„80 V tomto ohledu žalobce v původním řízení a polská vláda tvrdí, že jakákoliv změna provedená orgány členského státu, která se týká původního pravopisu jména nebo příjmení osoby uvedených v dokladech o osobním stavu, které vydaly orgány členského státu původu této osoby, může mít nepříznivé následky bez ohledu na to, zda změna spočívá v novém přepisu tohoto jména nebo příjmení nebo, zda vyplývá pouze z neuvedení diakritických znamének v tomto jméně a příjmení. Podle jejich tvrzení tím totiž může být ovlivněna výslovnost jména nebo příjmení a neuvedení diakritického znaménka může v určitých případech vytvořit také jiné jméno.

81 *Jak nicméně uvedl generální advokát v bodě 96 svého stanoviska, diakritická znaménka jsou často opomíjena v mnohých činnostech každodenního života z technických důvodů, jako jsou důvody spojené zejména s objektivními omezeními, která jsou vlastní určitým počítačovým systémům. Kromě toho pro osobu, která neovládá cizí jazyk, je význam diakritických znamének často neznámý a ani si jich nevšímá. Je málo pravděpodobné, že by neuvedení takových znamének mohlo samo o sobě způsobit dotčené osobě skutečné a značné obtíže ve smyslu judikatury uvedené v bodě 76 tohoto rozsudku, které by mohly vést ke vzniku pochybností o totožnosti, jakož i o pravosti dokladů předložených touto osobou nebo o pravdivosti údajů v nich obsažených.*

82 *Z toho vyplývá, že odmítnutí příslušných orgánů členského státu učiněné na základě platné vnitrostátní právní úpravy, které se týká změny oddacího listu občana Unie, který je státním příslušníkem jiného členského státu, přepsat jména uvedeného občana v tomto oddacím listě s použitím diakritických znamének, jaká byla zaznamenána v dokladech o osobním stavu vydaných členským státem jeho původu, a v podobě, která je v souladu s pravidly grafického záznamu státního úředního jazyka tohoto státu jeho původu, nepředstavuje za takové situace, jako je situace v původním řízení, omezení svobod, které článek 21 SFEU přiznává každému občanu Unie* (pozn.: zvýraznění doplněno).

[63] V jednom z výroků tak Soudní dvůr uvedl, že čl. 21 Smlouvy o fungování EU musí být vykládán v tom smyslu, že „*nebrání tomu, aby příslušné orgány členského státu za takových okolností, jako jsou okolnosti dané ve věci v původním řízení, a podle téže právní úpravy odmítly změnit oddací list občana Unie, který je státním příslušníkem jiného členského státu, tak aby jména uvedeného občana byla v tomto oddacím listě přepsána s použitím diakritických znamének, jaká byla zaznamenána v dokladech o osobním stavu vydaných členským státem jeho původu, a v podobě, která je v souladu s pravidly grafického záznamu státního úředního jazyka posledně uvedeného státu*“.

[64] K věci lze doplnit, že Soudní dvůr rozlišoval mezi tím, zda došlo ke změně ve jméně v podobě změny písmene jako takového (změna písmene W na V), nebo ke změně spočívající v nezapsání diakritického znaménka. Zatímco v prvním případě ponechal žalobcům (nikoli rozsáhlý) prostor pro to, aby prokázali, že jim daný přepis činí „*značné správní, pracovní a soukromé potíže*“ (zejména body 76 a 77 rozhodnutí), ve druhém případě tento prostor prakticky vyloučil. Nadto tyto závěry Soudní dvůr učinil v souvislosti s čl. 18 Smlouvy o fungování EU (zákaz jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti) a ve vztahu k dalším námitkám týkajícím se tvrzené diskriminace (body 47 a 48): „*I když tedy, jak vyplývá z bodu 43 tohoto rozsudku, platí, že působnost směrnice 2000/43 [směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, s. 22)], která je definována čl. 3 odst. 1 této směrnice, nesmí být vykládána restriktivně, nevztahuje se na takovou vnitrostátní právní úpravu, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která se týká přepisu příjmení a jmen v dokladech o osobním stavu. [...] Za těchto podmínek je třeba uvést, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví, že příjmení a jména osoby mohou být v dokladech o osobním stavu tohoto státu přepisována pouze do podoby, která je v souladu s pravidly grafického záznamu státního úředního jazyka, se týká situace, která nespadá do působnosti směrnice 2000/43*“.

[65] Pouze na okraj je možné poznamenat, že ve svém stanovisku k věci C-391/09 (*Malgożata Runevič-Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn*) generální advokát připomněl existenci Úmluvy ICCS č. 14 o uvádění příjmení a jmen v matrikách (Úmluva podepsaná v Bernu dne 13. 9. 1973 pod záštitou Mezinárodní komise pro osobní stav o uvádění příjmení a jmen v matrikách). Uvedl také, že čl. 2 této úmluvy ICCS č. 14 stanoví, že pokud má být orgánem státu, který je smluvní stranou, učiněn zápis v matrice a byl za tímto účelem předložen opis dokladu o osobním stavu nebo výpis z něj nebo jiný dokument prokazující příjmení a jména psaná stejnými znaky, jako jsou znaky jazyka, v němž má být zápis učiněn, budou tato příjmení a jména převzata doslovně, bez změny či překladu, přičemž budou převzata také diakritická znaménka, a to i když neexistují v uvedeném jazyce. K tomu soud uvádí, že v posuzované věci nemohla být předmětná úmluva použita, neboť Česká republika není její stranou.

[66] Za těchto podmínek žalobci nesvědčí práva, kterých se dovolával dle uváděných ustanovení Smlouvy o fungování EU. „Neúspěch“ v této argumentační linii však nemá vliv na shora konstatované závěry týkající se porušení jiných práv žalobce, a to s ohledem na to, že dovolávaná ustanovení Smlouvy o fungování EU mají jiný předmět regulace než výše uvedená ustanovení Listiny či Úmluvy.

IV. e) Práva dle § 70a zákona o matrikách

[67] Soud taktéž nemůže přisvědčit žalobci, pokud argumentuje § 70a zákona o matrikách, dle jehož odstavce 1 *„[m]atriční úřad na základě prohlášení občana, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie, uvede v matriční knize jméno, popřípadě jména, nebo příjmení občana v podobě, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, prokáže-li občan jeho užívání matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu Evropské unie. Prohlášení se činí před matričním úřadem, v jehož knize narození nebo knize manželství je jméno, popřípadě jména, nebo příjmení zapsáno. U nezletilého staršího 15 let se k prohlášení připojí jeho souhlas, bez něhož k prohlášení nemůže dojít. Prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět“*. Dle odstavce 2 tohoto ustanovení pak *„[k] prohlášení podle odstavce 1 nezletilého dítěte musí být přiložen písemný souhlas druhého rodiče nebo pravomocné rozhodnutí soudu nahrazující tento souhlas. Není-li souhlas činěn před matričním úřadem, musí být podpis na listině obsahující souhlas druhého rodiče úředně ověřen. Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se prohlášení podle druhého z rodičů“*.

[68] Předmětné ustanovení na situaci žalobce (přestože žalobce doprovodil svou žádost o zapsání narození syna, občana ČR a Portugalska, prohlášením dle § 70a zákona o matrikách) nedopadá hned ve dvou ohledech.

[69] Zaprvé se předmětné ustanovení týká situace, kdy již má daná osoba ve svazku matriční knihy zapsáno příjmení v souladu s pravidly české mluvnice (viz Henych, V. Zákon o matrikách s komentářem. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 261). Žalobcův syn však dosud jméno v matriční knize zapsáno neměl.

[70] Zadruhé je ustanovení § 70a, které bylo s účinností od 1. 1. 2014 do zákona o matrikách včleněno novelou provedenou zákonem č. 312/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, reakcí na rozsudek Soudního dvora ve věci *Garcia Avello* ve věci změny příjmení nezletilých dětí majících dvojí státní občanství. Toto rozhodnutí Soudního dvora se však netýkalo problematiky podoby jména dle práva a tradice jiného členského státu ve smyslu používání jednotlivých znaků (včetně diakritiky), nýbrž problematiky zapsání jména jako „celku“ (ve věci šlo o to, že dítěti nebylo v Belgii zapsáno jméno v podobě obvyklé ve Španělsku, složené z příjmení otce i matky, tedy v podobě Garcia Weber, ale pouze, dle belgických zvyklostí, v podobě Garcia, tedy dle otce; k věci navíc přistoupilo to, že dotčená osoba byla fakticky užívat v různých členských státech Evropské unie v podstatě zcela různá příjmení). Jak již bylo přiblíženo výše, rozhodnutí ve věci *Garcia Avello* bylo ve vztahu k jednotlivým „skladebným prvkům“ jmen v podobě jednotlivých písem a diakritiky spojené s těmito písmeny upřesněno pozdějším rozhodnutím ve věci *Malgożata Runevič-Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn*. Nadto by výklad ustanovení § 70a, kterého se implicitně dovolává žalobce, eventuálně mohl vést k absurdním důsledkům, dle nichž by bylo třeba zapsat do matriční knihy jméno občana České republiky a Bulharska v azbuze (cyrilici), či občana České republiky a Řecka v abecedě.

IV. f) Zákonnost nařízení č. 594/2006 Sb.

[71] Soud se neztotožňuje ani se závěrem žalobce, že vydáním nařízení č. 594/2006 Sb. vláda vybočila z mezí zákona o informačních systémech veřejné správy a tím porušila i čl. 78 Ústavy, protože ve věci žalobce došlo k porušení zásady zákonnosti.

[72] Jak již bylo řečeno, nařízení č. 594/2006 provádí zákon o informačních systémech veřejné správy, kdy vláda při vydání tohoto aktu (druhotné normotvorby) využila svého oprávnění dle čl. 78 Ústavy. Dle tohoto ustanovení „[k] provedení zákona a v jeho mezích je vláda oprávněna vydávat nařízení. Nařízení podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády“. Toto ustanovení generálně zmocňuje vládu v rámci plnění jejích exekutivních funkcí k podzákonné normotvorbě, výhradně ve formě nařízení, k provedení zákona a v jeho mezích, a to bez nutnosti dalšího výslovného zákonného zmocnění. Přitom základní charakteristikou sekundárních právních předpisů je jejich povaha *secundum et intra legem*, tedy v případě nařízení k provedení zákona a v jeho mezích, v případě vyhlášek na základě zákona, v jeho mezích a na základě zmocnění.

[73] Žalobce přitom dovozuje, že zásah na základě předmětného nařízení vlády má dopad ve sféře práva na soukromí žalobce, neboť nelze spravedlivě tvrdit, že pozměňování příjmení několika členům rodiny žalobce na základě nařízení č. 594/2006 Sb. je provedením zákona o informačních systémech veřejné správy. I kdyby dle žalobce toto opatření k provedení zákona částečně přispívalo, značná část ve svém důsledku z mezí zákona vybočuje.

[74] Ve smyslu judikatury Ústavního soudu (např. nálezy ze dne 14. 2. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 45/2000, a ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 5/01) musí odvozená normotvorba exekutivy respektovat následující zásady: 1. nařízení musí být vydáno oprávněným subjektem; 2. nařízení nemůže zasahovat do věcí vyhrazených zákonu (nemůže tedy stanovit primární práva

a povinnosti); 3. musí být zřejmá vůle zákonodárce k úpravě nad zákonný standard (musí být tedy otevřen prostor pro sféru nařízení).

[75] Podle zdejšího soudu je nesporné, že nařízení bylo vydáno oprávněným subjektem – vládou. Dále se soud domnívá, že nařízení z obecného hlediska nezasahuje do věcí vyhrazených zákonu – generálně lze totiž říci, že upravuje v podstatě technickou stránku problému vedení informačního systému veřejné správy, přičemž není zřejmé, že by zde byla vůle zákonodárce vládě v této aktivitě bránit. Idea stojící za předmětným nařízením je totiž legitimní; je-li totiž úředním (jednacím) jazykem v České republice jazyk český (viz např. § 16 správního řádu, který se týká i nynější věci), pak při zápisu některých skutečností do informačních systémů veřejné správy (i matričních skutečností a událostí) může vzniknout problém při transkripci či transliteraci těchto skutečností. Ani žalobce nezpochybňuje v tomto směru legitimitu nařízení např. v rozsahu jeho § 2 odst. 2, potažmo přílohy č. 2 upravující přepis znaků cyrilice (lze si představit, že by nařízení řešilo i jiné znaky – např. zmíněnou ababetu nebo znaky více „exotické“). Nadto soud nezpochybňuje teoreticky možnou míru legitimacy nařízení s ohledem na dřívější technické možnosti systémů veřejné správy, když i v minulosti byla problematika řešena zmíněným Standardem ISVS (přičemž se soud ovšem domnívá, ve smyslu výše uvedeného, že v současných podmínkách již o této legitimně hovořit nelze).

[76] Uvedené obecné konstatování však neznamená, že by aplikace nařízení č. 594/2006 Sb. ve všech případech byla bezproblémová. Nebylo tomu tak ani nyní; v posuzovaném rozsahu zásah založený na použití daného nařízení vedl k porušení ústavně zaručených práv žalobce. Soud si je zároveň vědom toho, že se správní orgány, jakožto součást moci výkonné, cítily nařízením č. 594/2006 Sb. bez dalšího vázány; v přezkoumávaném rozsahu a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem věci však soud ve smyslu § 95 odst. 1 Ústavy konstatuje neaplikovatelnost předmětného nařízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2009, č. j. 7 As 32/2009-69, publikovaný pod č. 2014/2010 Sb. NSS).

IV. g) Rozsah regulace dle nařízení č. 594/2006 Sb.

[77] S ohledem na již výše uvedené závěry není nutné se minuciózně vypořádávat s dalším žalobním bodem žalobce, který se týkal tvrzení, že v dané věci matriční úřad (resp. žalovaný) neměl podle nařízení č. 594/2006 Sb. vůbec postupovat, neboť na zápisy do matričních knih a na z nich vyplývající vydání příslušných matričních dokladů (oddací a rodného listu) se toto nařízení vůbec nevztahuje. K tomu soud uvádí následující:

[78] Je sice pravdou, že nařízení č. 594/2006 sb. primárně provádí zákon o informačních systémech veřejné správy, na druhou stranu je však třeba i matriku považovat za takový informační systém (srov. Mates, P. Dálkový přístup k informačním systémům veřejné správy. Právní fórum, č. 7/2005, s. 249). Ustanovení § 1 zákona o informačních systémech veřejné správy tak stanoví, že „[t]ento zákon stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem informačních systémů veřejné správy“. Dle § 3 odst. 1 zákona o informačních systémech veřejné správy „[i]nformační systémy veřejné správy jsou souborem informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy. Jsou jimi i informační systémy zajišťující činnosti podle zvláštních zákonů“. S tím souvisí i § 2 písm. a) a § 2 písm. s) zákona o informačních systémech veřejné správy, který definuje pojmy „*informační*

„systém“ a „veřejný informační systém“. Na závěru, že i matrika představuje informační systém veřejné správy, nemůže změnit nic ani to, že odkaz v poznámce pod čarou k citovanému § 3 odst. 1 neobsahuje výslovnou zmínku o zákonu o matrikách, ani to, že znění § 2 písm. b) zákona o informačních systémech veřejné správy vzbuzuje dojem, jako by se jednalo jen o systém vedený pomocí informační techniky, resp. v daném kontextu ne zcela šťastně zvolený pojem „se zobrazují“ v nařízení č. 594/2006 Sb. Tímto „zobrazením“ je třeba rozumět i rukopisný zápis do matriční knihy dle § 6 odst. 1 zákona o matrikách [k tomu srov. § 26 odst. 3 zákona o matrikách, dle něhož mj. platí, že „[n]a žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, uvede se jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy“ (zvýraznění doplněno)].

[79] Pakliže tedy nařízení č. 594/2006 Sb. provádí zákon o informačních systémech veřejné správy, a dle tohoto zákona je třeba za informační systém veřejné správy považovat i matriku, pak předmětné nařízení nepřímou provádí i zákon o matrikách a z obecného hlediska (s výše uvedenými výhradami) je aplikovatelné i na rukopisné zápisy do matričních knih a souběžné vedení matričních událostí, matričních skutečností, změn a oprav pomocí výpočetní techniky). V těchto spojitostech není třeba se dále podrobně věnovat související námitkám týkajícím se procesu zápisu do matričních knih, argumentace ustanovením § 70a zákona o matrikách (ta již byla vypořádána výše), či odkazem na § 70 odst. 5 zákona o matrikách, neboť ten se při zápisu manželství uzavřeného na území cizího státu netýká „znaků“, jakými je příjmení občana a jeho manžela zapsáno na cizozemském matričním dokladu, dokladu totožnosti nebo potvrzení cizího státu, ale „podoby“ ve smyslu „*tvaru, který neodpovídá pravidlům české mluvnice*“ (viz Henych, V. Zákon o matrikách s komentářem. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 260).

IV. h) Procesní postup správních orgánů dle § 87 zákona o matrikách

[80] Pouze částečně konečně soud souhlasí s argumentem žalobce, že žalovaný (potažmo) matriční úřad nevykládá správně § 87 odst. 1 zákona o matrikách, když má za to, že nevyhovění žadateli dle § 25 odst. 1 písm. a) zákona o matrikách znamená pouze nevydání matričního dokladu jako celku, ale nevztahuje se již na vydání matričního dokladu, který je v rozporu se žádostí žadatele o vydání takového dokladu; žalobce za takové situace dovozuje, že v takovém případě by žadatel neměl k dispozici žádný opravný prostředek.

[81] O tom, že žalobce fakticky měl k dispozici opravný prostředek, svědčí již to, že podal žádost o vydání rozhodnutí dle § 87, načež byla vydána rozhodnutí, která jsou předmětem této žaloby. Ustanovení § 87 s účinností od 1. 1. 2014 uvádí, že „[p]okud se žadateli podle [...] § 25 odst. 1 písm. a) nebo d), [...] nevyhoví v plném rozsahu, vydá se o tom rozhodnutí“ (s účinností do 31. 12. 2013 totožnou úpravu obsahoval § 87 odst. 2 zákona o matrikách).

[82] K otázce existence zmíněných opravných prostředků zdejší soud pro stručnost odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2013, č. j. 2 Aps 5/2012-52, dostupný na www.nssoud.cz:

„Zákon č. 301/2000 Sb., možnost provádění oprav zápisů v matriční knize jednoznačně předpokládá (§ 50). Jde-li o chybný údaj o jménu či příjmení, postupuje se dle ustanovení § 58 uvedeného zákona. Z dikce tohoto ustanovení [„jsou-li v matriční knize zapsány chybně údaje o (...) provede se oprava zápisu“] je zřejmé, že oprava se provádí ex officio. To ovšem nevyklučuje možnost, že oprava může být provedena i na návrh, neboť ustanovení § 87 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., výslovně stanoví, že pokud se žadateli podle § 5 (...) nevyhoví v plném rozsahu, vydá se o tom rozhodnutí. § 5 tohoto zákona, na který § 87 odst. 2, mimo jiné, odkazuje, se týká zápisů matričních událostí (odst. 1), matričních skutečností (odst. 2) a změn a oprav zápisů (odst. 3) v matričních knihách. Nemůže být tedy pochyb o tom, že o opravu matričního zápisu může být i požádáno, z čehož rezultuje povinnost příslušného matričního úřadu právně relevantním způsobem zareagovat. [...] Přestože nelze proti takto provedené opravě, či potažmo dopisu o jejím oznámení, brojit odvoláním či jiným opravným prostředkem (nejde o emanaci správního řízení), nelze souhlasit se stěžovatelem, že zde neexistuje jiný procesní prostředek, jímž by ke zvrácení důsledků ex offi provedené opravy nemohlo dojít. Tímto prostředkem je žádost o opravu chybného matričního údaje podle ustanovení § 5 odst. 2 a § 58 zákona č. 301/2000 Sb. V případě podání takové žádosti je již zahájeno správní řízení (§ 9 správního řádu) a matriční orgán má dvě možnosti, jak postupovat. Může požadovanou opravu provést, a to bez vydání jakéhokoli rozhodnutí (87 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb.), nebo ji rozhodnutím zamítnout. Proti zamítavému rozhodnutí (pouze proti němu, neboť v případě vyhovění žádosti se nerozhoduje a nejde tak o případ, kdy bylo rozhodnuto a pouze se nevyhotovuje písemné rozhodnutí – srov. ustanovení § 87 odst. 1 zákona) se pak může žadatel bránit odvoláním a případně též (proti konečnému správnímu rozhodnutí) žalobou ve správním soudnictví“.

[83] Na druhou stranu ovšem zdejší soud souhlasí se žalobcem v tom smyslu, že právně zcela „čisté“ řešení by ze strany matričního úřadu bylo, kdyby za situace, že žalobci úplně nevyhověl (nevedl tedy jméno přesně v jím požadované formě, a to i s rozdílem ve zmíněné tildě či jiném znaku), vydal o dané skutečnosti rozhodnutí. Pakliže je totiž údaj uvedený v žádosti „přepsán“ do jiné formy (např. dle nařízení č. 594/2006 Sb.), nelze hovořit o bezvýhradném vyhovění žádosti; i prostý postup dle nařízení č. 594/2006 Sb. představuje jistý myšlenkový a aplikační proces matričního úřadu, do kterého se může vloudit chyba. Pakliže je ve věci vydáno rozhodnutí, může se dotčený subjekt okamžitě bránit opravným prostředkem (a celý postup je tak urychlen) a nemusí podávat další samostatný podnět (žádost), který byl jakožto faktický opravný prostředek v podstatě explicitně „vysvětlen“ až judikaturou (viz předchozí odstavec).

V. Závěr a náklady řízení

[84] Ve světle všech výše uvedených skutečností lze tedy shrnout, že žalovaný pochybil, pokud pominul základní práva žalobce zejména ve smyslu čl. 10 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 Úmluvy a čl. 17 Paktu a zamítl odvolání žalobce především s odkazem na nařízení č. 594/2006 Sb., aniž by k tomu byly dány dostatečně objektivní důvody či jednoznačný veřejný zájem; žádné takové skutečnosti žalovaný nevedl (přičemž za ně není možné považovat, jak již bylo řečeno, popsání technické problémy na straně informačních systémů veřejné správy), a proto jeho rozhodnutí (potažmo postup a rozhodnutí matričního úřadu) nemůže obstát.

[85] Soud se tedy domnívá, že jméno osoby psané latinkou je zpravidla třeba do příslušné matriční knihy zapsat v autentické (požadované) podobě, tedy i s použitím „nestandardních“ znaků, které neodpovídají „české“ abecedě; v rozsahu, v němž by v těchto souvislostech došlo k porušení práv dané osoby dle čl. 3 a 10 Listiny základních práv a svobod, resp. čl. 8 nebo čl. 14 Úmluvy, nelze aplikovat nařízení č. 594/2006 Sb.

[86] Soud tedy vyhověl žalobci pro důvody uvedené v částech IV. b) – VI. c) tohoto rozsudku; naopak vůbec nebo částečně nepřisvědčil argumentaci žalobce v rozsahu uvedeném v částech IV. d) – IV. h) tohoto rozsudku.

[87] Na základě shora uvedeného krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil pro jeho nezákonnost podle § 78 odst. 1 s. ř. s.; současně podle § 78 odst. 4 s. ř. s. rozhodl, že se věc vrací k dalšímu řízení žalovanému, v němž je žalovaný vázán shora vysloveným právním názorem.

[88] Žalobce dosáhl v řízení o žalobě plného úspěchu, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Žalobce neprokázal vznik jiných nákladů, pročež mu přísluší náhrada za zaplacený soudní poplatek za žalobu ve výši 3 000 Kč (žádné jiné náklady řízení žalobce výslovně neuplatňoval). Celkem mu tedy vůči žalovanému byla přiznána náhrada nákladů ve výši 3 000 Kč. K jejímu zaplacení soud určil přiměřenou lhůtu.

[89] Výrok o náhradě nákladů řízení osob zúčastněných na řízení se opírá o § 60 odst. 5 s. ř. s. V dané věci soud osobám zúčastněným na řízení neuložil žádnou povinnost, současně pak neshledal důvody hodné zvláštního zřetele pro přiznání práva na náhradu jejich dalších nákladů řízení (ostatně osoby zúčastněné na řízení takové důvody ani netvrdily).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 11. října 2016

JUDr. Zuzana Bystřická, v.r.
předsedkyně senátu